

Rotterdam door de ogen van een New Yorkse stedenbouwkundige

De New Yorkse stedenbouwkundige Alexandros Washburn (52) mocht kritisch naar 'hot' Rotterdam kijken. Wat zag hij zoal?

door Irene Start, 9 nov 2015

Luchtfoto migrantenwijk Feijenoord (foto: Marco van Middelkoop/HH)

1. Eregast

Met de watertaxi scheuren over de Nieuwe Maas op een zonnige herfst dag, er is geen mooiere manier van kennismaken met Rotterdam. New Yorker Alexandros Washburn geniet er zichtbaar van. Hij is in de stad op uitnodiging van de Van der Leeuwkring, een Rotterdamse businessclub met als leden projectontwikkelaars, vastgoedeigenaren en bestuurders van woningcorporaties.

Washburn gaat een week lang met een groep genodigden op stadssafari. AIR, het architectuurcentrum van Rotterdam, verzorgt het programma. Dat juist Washburn is uitgenodigd, heeft veel te maken met zijn in het verleden verdiende sporen als hoofd Urban Design onder Michael Bloomberg, burgemeester van New York van 2002 tot 2013. Tegenwoordig is hij als hoogleraar verbonden aan het innovatieve Stevens Institute of Technology in Manhattan.

Fietsend door de stad met kratje van Hotel New York (HNY) foto: Fred Ernst

2. Schetsboek

Washburn wandelt door de stad met zijn schetsboek in de hand. Wat hem opvalt, tekent hij na. Vlak bij het Wereldmuseum is er een hap uit de kade; Washburn verbaast zich erover dat hij tot aan het water kan lopen. 'In New York is zo iets ondenkbaar,' zegt een gemeente-ambtenaar uit de groep. 'Daar zijn ze als de dood dat ze worden aangeklaagd als iemand iets overkomt.' Helemaal onterecht is dat niet, want de stroming in de Nieuwe Maas is verraderlijk sterk. Onlangs kwam er nog een man om die in het water sprong om een ander – die het wel overleefde – te redden.

Wereldmuseum: hap uit de kade (foto: GinoPress/ANP)

3. Publieke ruimte

Washburn is dol op anekdotes. In de Fenix Food Factory op Katendrecht, een voorheen louche buurt die nu gewild is bij hip volk, dist hij er een op over zijn mentor, Senator Daniel Patrick Moynihan (1927-2003). 'Officieel was ik zijn adviseur, al leerde ik meer van hem dan andersom. Hij droeg mooie Britse pakken en vlinderdassen, maar was afkomstig uit een arm gezin. Als jongetje poetste hij schoenen op de trappen van de New York Public Library. Die schoenen waren soms van miljonairs en ze raakten aan de praat. De openbare ruimte was de ruimte waar rijk en arm elkaar respecteerden. Als je in die openbare ruimte investeert, kweek je vertrouwen en gaat het vanzelf beter met een stad.'

Fenix Food Factory op steeds hipper Katendrecht (foto: Fred Libochant)

4. Zwammen

Investeren in de publieke ruimte is een boodschap naar het hart van ondernemer Mark Slegers (41). Hij is medeoprichter van BlueCity010, dat het voormalige zwembad Tropicana aan de Maas gaat exploiteren. Dat werd aangekocht voor 1,7 miljoen euro door iFund, en er zal nog eens 1,5 miljoen in worden geïnvesteerd. Slegers richtte met Siemen Cox (41) RotterZwam op, dat oesterzwammen op koffiedik kweekt in de kelder. Hij wil dat de gemeente werk maakt van de buitenruimte. ‘Er hangen onfrisse types rond en het is er een zootje.’ Slegers ziet het liefst dat de gemeente van de kade een ‘mooie groene dijk’ maakt.

Op de Nieuwe Maas in de watertaxi (foto: Fred Ernst)

5. Dino Koolhaas

Van de hoogbouw in de stad is Washburn niet onder de indruk. Als hij wordt gewezen op De Rotterdam van architect Rem Koolhaas haalt hij zijn schouders op. Die mag dan door The New York Times vorig jaar een ‘gloednieuw juweel’ zijn genoemd en zelfs een reden om naar Rotterdam af te reizen, het overtuigt Washburn niet. ‘Nee, dit ontwerp is totaal achterhaald. Dit is een gebouw zoals we dat vijftien jaar geleden neerzetten; het is ook ingericht als een kantoor van de jaren negentig.’

Hij vindt het een voorbeeld van sterrenarchitectuur. ‘Rem is daar de koning van. Gelukkig willen jonge architecten tegenwoordig een verschil maken. Ze zijn dienstbaar en dat is geweldig.’

Koolhaaskolos: ‘Achterhaald’ (foto: Claire Droppert)

6. Looprouten

‘Je gaat het pas zien als je het doorhebt.’ Deze uitspraak van Johan Cruijff durft stedenbouwkundige Frans Meijer (63) wel aan te halen als de groep genodigden met Washburn langs de Nieuwe Maas wandelt. Meijer, werkzaam in de volkshuisvesting en voormalig directeur van de Rotterdamse bibliotheek, is de stuwende kracht achter het ‘Nieuwe Maasparcours’, een looprouten van 28 kilometer langs de oevers van de Maas.

‘Het mooie is dat het grootste deel van het parcours er nog ligt, hier en daar moet een fietsgoot komen of een hek worden weggehaald.’ Washburn luistert geïnteresseerd naar Meijers uiteenzetting. ‘Een goed plan,’ vindt hij het en ook in de gemeente is weinig weerstand. ‘Alles ligt er eigenlijk al,’ zegt Meijer.

Poserend op de kade bij Hotel New York

7. Feijenoord

De Feijenoordkade staat vol lage flats, de bewoners ervan zijn gezegend met een prachtig uitzicht over de Maas. Wel veel sociale woningbouw, slechts een klein deel bestaat uit koopwoningen. Washburn hamert ook hier op investeringen in een goede openbare ruimte, dan komt de sociale cohesie die een stad tot één geheel smeedt vanzelf.

Stijnie Lohof (46), stedenbouwkundige van de gemeente Rotterdam, vraagt zich af of dat voldoende is. 'We hebben 90 procent sociale woningbouw aan deze kade, en er is niet echt ruimte voor nieuwbouw.' 'Geen ruimte?' vraagt Washburn verwonderd als hem de kritiek wordt voorgelegd. 'Verander het! Gebruik een industrieterrein! Een stad is een levend organisme. In New York zijn we gewend aan een stad die één tot twee keer per generatie wordt herbouwd.'

Tijdens zijn slotlezing in de schouwburg, met Feyenoord-fansjaal (foto: Fred Ernst)

8. Afrikaanderwijk

In de Afrikaanderwijk, een buurt vol migranten in Rotterdam-Zuid, looft Washburn een bekroond project van kunstenaar Jeanne van Heeswijk. Ze richtte Freehouse op, dat bewoners met elkaar in contact brengt en waar ze hun vaardigheden kunnen bundelen: de een is goed in

koken, de ander in kleren naaien. Gecombineerd levert het iets nieuws op. 'Het goede van dat project is dat het mensen uit hun isolement haalt.'

Volgens Washburn is dat wat een stad kan redden: sociale cohesie. 'Toen ik jonger was, dacht ik dat architectuur ging over bouwen, maar het gaat om het maken van steden. En goede steden maken goede stedelingen.'

Luchtfoto migrantenwijk Feijenoord (foto: Marco van Middelkoop/HH)

9. Immigratie als kans

Dat reisgids Lonely Planet Rotterdam onlangs in de top-5 van bestemmingen zette, betekent niet dat de stad af is, integendeel. Volgens Washburn zoekt de stad het in de verkeerde richting. 'Rotterdam wil meespelen in de Champions League van beste steden ter wereld. Maar de stad is klein en helemaal gericht op de haven, op de oude economie.' De grote kans van deze tijd wordt niet gezien, vindt de New Yorker, en hij komt verrassend met immigratie.

Terwijl veel mensen immigratie als bedreiging zien, denkt hij dat juist de immigranten uit Syrië de stad kunnen helpen met een grote sprong voorwaarts. 'Dit zijn geen mensen die vluchten voor een slechte oogst, maar voor een dictator. Ze zijn opgeleid en hebben geld. Daarvan kun je gebruikmaken als stad.'

Washburn trok een week schetsend door Rotterdam, hier op Heijplaat (foto: Fred Ernst)

10. Leve het litteken

Vooruit, de strenge Washburn heeft toch nog lovende woorden over voor de stad. ‘Het goede van Rotterdam is dat het geen last heeft van nostalgie, Rotterdammers willen vooruit,’ vindt Washburn. ‘Deels komt dit natuurlijk doordat de stad in de Tweede Wereldoorlog is gebombardeerd en dat is een vreselijk litteken, maar ook bevrijdend.’ Rotterdam heeft een unieke positie, vindt Washburn en kan als laboratorium fungeren voor andere – nostalgische – Europese steden.

Of het bezoek de Rotterdammers op nieuwe ideeën heeft gebracht? ‘Het was zeker inspirerend, Alexandros heeft veel ervaring met de combinatie van een veelheid van lokale initiatieven en het maken van een stad,’ zegt programmaleider van AIR en planoloog Arie Lengkeek (36), die de hele week gastheer was. ‘Natuurlijk overdrijft hij hier en daar wel, maar dat maakt het ook leuk. Nu hij weg is, kijken we wat we er concreet van kunnen gebruiken.’

Elsevier nummer 47, 21 november 2015